

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента кандидата мистецтвознавства, доцента
кафедри візуального дизайну і мистецтва,
Національного університету «Львівська політехніка»

Квасниці Роксоляни Богданівни

на рукопис дисертації Селіванова Івана Сергійовича
на тему «Інфографіка у комунікативному дизайні вебсайту»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 022 «Дизайн», галузі знань 02 – Культура і мистецтво

Актуальність теми дисертації. Обрана тема дисертаційного дослідження є своєчасною та науково значущою, оскільки вебінфографіка в сучасних умовах стрімкої цифровізації стає важливим інструментом у сфері комунікативного дизайну, об'єднуючи візуальну культуру, аналітичну точність і технологічну інтерактивність. Водночас, попри зростаючу популярність інтерактивних візуальних форматів, у науковому дискурсі досі відсутня цілісна проєктно-оцінювальна модель вебінфографіки, яка б інтегрувала мистецтвознавчі критерії художньої виразності зі структурними, функціональними та технологічними параметрами цифрового середовища. Дослідження Івана Селіванова суттєво заповнює науково-методичну прогалину, пропонуючи системний підхід до створення та верифікації інфографічних рішень.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Обґрунтованість представлених результатів підтверджується багатоетапною структурою дослідження. Спочатку автор виконав ґрунтовний аналіз понад трьохсот джерел і на його основі уточнив термінологічний апарат, що забезпечує внутрішню логічну узгодженість усіх подальших побудов. Далі застосовано змішану методику контент-аналізу та експертного оцінювання ста репрезентативно відібраних вебінфографік, що дало змогу емпірично верифікувати сформульовані теоретичні припущення й мінімізувати ризик суб'єктивності. Третім рівнем перевірки стала педагогічна апробація багаторівневої моделі у навчальному процесі, результати якої засвідчили зростання показників візуально-аналітичної компетентності студентів і тим самим надали зовнішню підтверджувальну валідність. Наукову новизну становить авторська система критеріїв, що вперше інтегрує художньо-образні, композиційні та технологічні параметри оцінювання, а також розроблена трирівнева проєктно-оцінювальна модель, здатна функціонувати на рівнях блоку, сторінки та мережі. Запропоновано оновлене визначення поняття

«вебінфографіка», у якому акцент зроблено на синтезі графічного, інформаційного та комунікативного дизайну. Дисертант упорядкував і поглибив періодизацію розвитку цифрової інфографіки, увівши чіткі хронологічні та технологічні маркери до і після появи вебплатформ. У сукупності ці елементи формують новий методичний фундамент для подальших теоретичних і прикладних досліджень у сфері комунікативного дизайну та підтверджують надійність і достовірність отриманих висновків.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Дисертаційна робота Селіванова Івана відповідає всім встановленим критеріям і містить дві анотації, чотири розділи, висновки, список використаних джерел та додатки на 315 сторінках. У вступі автор чітко формулює мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, окреслює актуальність теми та обґрунтовує методичний інструментарій. Основну частину складають чотири розділи обсягом 183 сторінки, у яких послідовно висвітлено методологічні засади дослідження, історико-теоретичний контекст розвитку інфографіки, проведено емпіричний аналіз сучасних прикладів вебінфографік та розроблено проєктно-оцінювальну модель. Після аналітичних розділів подано компактні висновки, що синтезують одержані результати та демонструють ступінь виконання поставлених завдань.

Науковий апарат роботи складає список літератури із 282 позицій, який репрезентує широке коло україномовних та англomовних джерел і відбиває міждисциплінарний характер тематики. Інформаційно-ілюстративний блок згруповано у додатках, які складаються зі 71 рисунків та схем, що не лише підтверджують викладені положення, але й виступають методичним матеріалом для практичної перевірки запропонованих критеріїв. Структурна цілісність праці виявляється у кореляції всіх її частин – від вступної постановки проблеми до графічних додатків, які наочно відтворюють результати аналізу та загальні рекомендації автора.

Перший розділ «Теоретико-методологічні засади дослідження» виступає концептуальною опорною конструкцією всієї дисертації, адже саме тут автор вибудовує термінологічну та методичну рамку, у межах якої надалі трактуються історичні факти, емпіричні дані та проєктні рішення. Ґрунтовний огляд понад двохсот українських та іноземних публікацій дав змогу систематизувати ключові дефініції дизайну, комунікації та візуалізації даних, чітко розвести межі між близькими поняттями на кшталт «інформаційний дизайн», «вебдизайн» і «візуальний дизайн», а також уточнити співвідношення категорій «інфографіка» й «візуалізація даних». У результаті сформовано узгоджений глосарій, який забезпечує смислову однорідність подальшого аналізу й водночас виявляє концептуальні прогалини сучасного дискурсу, зокрема відсутність

інтегрованого визначення «вебінфографіки» як специфічного цифрового поняття.

Другий розділ «Інфографіка як універсальний засіб візуальної комунікації» охоплює методологічні засади та розгортає глибоку, міждисциплінарну картину еволюції інфографіки: автор послідовно вибудовує хроніку від первісних піктографічних систем через картографічно-іконографічні, символіко-схематичні та науково-просвітницькі фази до електронно-обчислювальної доби, а далі виділяє три вебетапи, що відбивають логіку переходу Web 1.0, 2.0 та 3.0; такий ракурс дозволяє простежити, як кожна технологічна інновація змінювала композиційні принципи, семантичні коди й когнітивні механізми сприйняття даних. Теоретичну рамку становить синтез інформаційного дизайну, когнітивної психології, візуальних комунікацій і сучасних UX-досліджень, що дає змогу пояснити інфографіку не лише як графічний засіб, але як гнучку систему взаємодії людини з даними. Поглиблений аналіз структурно-функціональних компонентів консолідує різні класифікації. Окремий галузевий огляд охоплює освіту, науку, журналістику, культурну спадщину, фінансову аналітику й кризові комунікації, підтверджуючи універсальність інфографіки та уважність автора до прикладних запитів. Усе це разом свідчить про системність бачення, історичну глибину та міждисциплінарну широту підходу, що закладає надійну основу для подальших емпіричних досліджень у наступному розділі.

Третій розділ «Інтеграція інфографіки в контексті комунікативного дизайну вебсайту» дисертант переконливо демонструє здатність розглядати вебсайт як багатовимірну комунікативну платформу, у межах якої інфографіка виступає інтегральним засобом візуальної взаємодії. Ґрунтовно окреслено структурні, адаптивні та технологічні параметри середовища, а компаративний аналіз форматів – від статичних до інтерактивних – дозволяє виважено оцінити їхні переваги й обмеження. Вельми цінним є систематичне висвітлення сучасних трендів, де автор майстерно поєднує візуальні, технологічні та користувацькі чинники, що дає цілісне уявлення про поточний стан і перспективи вебінфографіки. Особливу наукову вагу має запропонована класифікаційно-оцінювальна матриця, у якій художньо-образні, композиційні й функціонально-технологічні критерії подано не ізольовано, а в їхньому взаємному перетині; саме це забезпечує універсальність і практичну придатність методики. Проведений на вибірці зі ста прикладів емпіричний аналіз підтверджує точність критеріїв і логічно підводить до виведеного автором трирівневого принципу організації вебінфографіки – «блок», «сторінка», «мережа», який цілком може слугувати орієнтиром для майбутніх дослідників і практиків. Наявність узагальнених таблиць і графіків робить

роботу прозорою та зрозумілою, що додатково засвідчує методологічну зрілість і високу наукову культуру автора.

У четвертому розділі *«Формування проєктно-оцінювальної моделі вебінфографіки в комунікативному середовищі вебсайту»* дисертант трансформує теоретико-емпіричні напрацювання на комплексну модель, що синтезує естетичні, композиційні й технологічні параметри; вона охоплює рівні блоку, сторінки й мережі та оцінюється за єдиними критеріями: структурно-композиційними (ієрархія, ритміка, баланс), семіотичними (семантична точність), UX-метриками (зручність інтерфейсу, навігаційна ефективність) і технічними показниками (адаптивність, швидкість, сумісність). Основу моделі становлять принципи когнітивної доступності, ергономіки й інтерактивності, доповнені вимогами адаптивного дизайну та персоналізації, що забезпечує її універсальність для різних вебресурсів. Підхід автора був перевірений у межах курсу «Вебдизайн КП», де студенти виконували завдання від базової вебінфографіки-блоку до комплексної інтерактивної вебінфографіки-мережі. Це дозволило сформувати навички інтеграції інфографіки у цифрове середовище і навчитися самостійно оцінювати результати своєї роботи за визначеними критеріями. У перспективі автор пропонує доповнення моделі новими візуальними форматами, такими як AR-наративи та VR-симуляції. Також окреслено потребу в дотриманні етичних засад прозорості представленої інформації та обов'язковому маркуванні джерел інформації, а також адаптації графіки та кольорових рішень до культурних і когнітивних особливостей різних аудиторій.

У висновках дисертації автор демонструє уміння стисло, але вичерпно підсумувати здійснений науковий пошук: їх виклад побудовано послідовно, з чітким поділом на блоки, кожен із яких безпосередньо корелює з відповідним завданням дослідження. Структура резюмує головні теоретичні положення, методологічні принципи та емпіричні спостереження, показуючи їхню органічну взаємодію й так підтверджує логічну завершеність роботи. Ключові результати подані у формі узагальнених тез, що дозволяє легко простежити, як на основі проаналізованого матеріалу сформовано інтегровану проєктно-оцінювальну модель вебінфографіки й обґрунтовано її практичну придатність. Висновковий блок фіксує новизну запропонованих підходів, окреслює їхній внесок у сучасний комунікативний дизайн і водночас указує на можливі напрями подальших досліджень, що свідчить про стратегічне бачення автора й узгодженість між цілями, методами та отриманими результатами.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи. Результати дисертаційного дослідження Івана Селіванова оприлюднені у п'яти статтях. Дві з них підготовлені у співавторстві з науковим керівником і присвячені

методичним засадам візуальної інтерпретації складних понять та специфіці розроблення інфографіки для вебсередовища, а три – одноосібні й висвітлюють питання ефективності інфографіки у воєнний час, порівняння статичних та інтерактивних форматів і окреслення критеріїв їх вибору. Кожна публікація забезпечена DOI, що гарантує доступність матеріалів у міжнародному науковому обігу. Чотири статті опубліковані у наукових фахових виданнях України, одна – в іноземному періодичному виданні, у якій систематизовано історичні етапи формування інфографіки у вебсередовищі. Публікація продемонструвала адаптивність авторської концепції до міжнародного наукового контексту та підтвердила актуальність теми для іноземних дослідницьких спільнот.

Апробацію дисертаційних положень здійснено на п'яти міжнародних конференціях у Львові, Токіо, Мюнхені та Стокгольмі. Географічна широта виступів засвідчує активну участь здобувача у глобальній академічній дискусії та послідовне розгортання тематики від базової оцінки ефективності інфографіки до питань адаптивного дизайну та інтерактивної візуалізації великих даних. Матеріали конференцій було інтегровано в освітній процес курсу «Вебдизайн КП», де вони використовуються як методичні приклади для формування професійних компетентностей майбутніх дизайнерів. Таким чином, наукові результати дисертації пройшли багатоетапну експертну верифікацію та отримали належне оприлюднення на національному та міжнародному рівнях.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

- У підрозділі 1.1, чітко визначено низку ключових та суміжних термінів, проте інколи їхні відмінності залишаються абстрактними для читача. Було б доцільно, власне, додати кілька ілюстративних прикладів, які репрезентують відмінність «інфографіки» та «візуалізації даних» для покращення сприйняття.
- У підрозділі 2.1, присвяченому історичній періодизації, не наведено прикладів локальних українських інфографічних проєктів кожного етапу, що ускладнює розуміння регіональних особливостей; було б корисно додати один-два приклади з відповідними датами й авторами, задля унаочнення як загально світові тренди трансливалися в українську практику.
- У підрозділі 2.3, класифікація структурно-функціональних компонентів інфографіки досить розгорнута, проте не завадило додати хоча б одне коротке схематичне зображення, щоб комплексно візуалізувати різні класифікації.

Попри зазначенні зауваження, робота демонструє належний науковий рівень, акцентуючи на окремих аспектах, які потребують додаткового

опрацювання, і формують орієнтири для подальших поглиблених наукових розвідок у цій царині.

Висновок. Вважаю, що дисертаційна робота Селіванова Івана Сергійовича «Інфографіка у комунікативному дизайні вебсайту» є завершеним науковим дослідженням, яке характеризується належним рівнем наукової новизни, обґрунтованістю теоретичних положень, методологічною послідовністю та практичною значущістю. Зміст дисертації повністю відповідає сучасним вимогам до кваліфікаційних робіт, а також цілком узгоджується з профілем спеціальності 022 – Дизайн. Робота відповідає положенням постанови Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а її автор Селіванов Іван Сергійович заслуговує здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 – Дизайн.

Рецензент:

доцент кафедри візуального дизайну і
мистецтва Національного університету
«Львівська політехніка»
кандидат мистецтвознавства

Роксоляна КВАСНИЦЯ

Підпис кандидата мистецтвознавства,
доцента Роксоляни КВАСНИЦІ засвідчую
Вчений секретар

Національного університету
«Львівська політехніка»
кандидат технічних наук, доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ